

ES ZIVSAIMNIECĪBAS PĀRVALDĪBA

Kopējā zivsaimniecības politikā (KZP) paredzētā zivsaimniecības pārvaldība pamatojas uz nepieciešamību nodrošināt šo jūras bioloģisko resursu ekoloģiski ilgtspējīgu izmantošanu un nozares ilgtermiņa dzīvotspēju. Lai sasniegtu šo mērķi, Eiropas Savienība ir pieņēmusi tiesību aktus, ar kuriem regulē piekļuvi ES ūdeņiem, resursu piešķiršanu un izmantošanu, kopējo pieļaujamo nozveju, zvejas piepūles ierobežojumus un citus tehniskus pasākumus.

JURIDISKAIS PAMATS

[Līguma par Eiropas Savienības darbību \(LESD\)](#) 38. līdz 43. pants.

MĒRĶI

Galvenais mērķis ir nodrošināt nozares ilgtermiņa dzīvotspēju, ilgtspējīgi izmantojot resursus.

SASNIEGUMI

A. Noteikumi par piekļuvi ūdeņiem un resursiem

Parasti visiem reģistrētajiem ES zvejas kuģiem ir vienlīdzīga piekļuve ūdeņiem un resursiem visos Savienības ūdeņos. Šobrīd ir spēkā vairāki pagaidu izņēmumi, kuru darbības termiņš beigsies 2032. gada beigās. Tie ir:

1. Piekļuves ierobežojumi 12 jūdžu zonā

Dalībvalstis var ierobežot piekļuvi piekrastes zonā ne vairāk kā 12 jūdžu attālumā, to atļaujot tikai šādām trijām kuģu un zvejniecību grupām:

- blakusesošo ostu kuģiem, kas tradicionāli zvejo šajos ūdeņos;
- spēkā esošajās kaimiņattiecībās paredzētajiem kuģiem;
- kuģiem, kas ir saistīti ar [KZP pamatregulas](#) I pielikumā uzskaitītajām zvejniecībām.

2. Piekļuves ierobežojumi tālāko reģionu 100 jūdžu zonā

Ūdeņos 100 jūdžu zonā no ES tālāko reģionu krasta pamatlīnijas piekļuve var tikt ierobežota, to atļaujot tikai šādām kuģu grupām:

- šo teritoriju ostās reģistrētajiem kuģiem;
- šajos ūdeņos tradicionāli zvejošajiem kuģiem.

B. Maksimālā ilgtspējīgas ieguves apjoma mērķis

Viena no KZP prioritātēm ir resursu saglabāšana, koriģējot zvejas jaudu atbilstīgi zvejas iespējām. Lai nodrošinātu ilgtspējīgu izmantošanu, zivju krājumi jāpārvalda, pielietojot maksimāli ilgtspējīgas ieguves (MSY) principu. Tādēļ KZP lēmumi tiek pieņemti, pamatojoties uz labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem atzinumiem un ievērojot piesardzības principu, kas paredz, ka pietiekamas zinātniskās informācijas trūkums nedrīkst būt par aizbildinājumu pasākumu atlikšanai (vai neveikšanai) attiecībā uz tādu

zivju sugu aizsardzību, kas ir uz izžušanas robežas. Ilgtspējīga izmantošana arī nozīmē pakāpeniski zvejniecības pārvaldībā ieviest uz ekosistēmu balstītu pieeju.

C. Zvejas iespējas

ES katru gadu piešķir zvejas iespējas par lielāko daļu komerciālo sugu, ko izsaka kā kopējo pieļaujamo nozveju (KPN). Komisija, pamatojoties uz Starptautiskās Jūras pētniecības padomes (ICES) un Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komitejas (ZZTEK) zinātniskajiem atzinumiem, līdz katra gada beigām Padomei iesniedz priekšlikumus par KPN. Pēdējo gadu laikā ar daudzgadu pārvaldības plāniem ir noteikti stabilāki nozvejas limiti, kas ir ļāvuši zvejniekiem efektīvāk plānot savas darbības.

D. Relatīvās stabilitātes princips

Zvejas iespējas dalībvalstīm piešķir tā, lai nodrošinātu katras dalībvalsts attiecīgo zivju krājumu zvejošanas relatīvo stabilitāti. Relatīvās stabilitātes princips, kas jo īpaši pamatojas uz tradicionāliem nozvejas līmeņiem, paredz katrai dalībvalstij saglabāt galveno komerciālo sugu atļautās zvejas piepūles fiksētu procentu likmi. Ilgtermiņā zvejas piepūlei ir jābūt stabilai, ņemot vērā priekšrocības, kas jā saglabā tradicionālajai zvejai un no zvejniecības visvairāk atkarīgajiem reģioniem.

E. Zvejas kapacitātes labāka pielāgošana

Saskaņā ar KZP ilgtspējīgas izmantošanas mērķi uzlabojas zvejas iespēju un zvejas kapacitātes atbilstība. Tas galvenokārt ir noticis tāpēc, ka ir uzlabojies svarīgu zvejniecības krājumu statuss un aizvien vairāk krājumu ir maksimālā ilgtspējīgas ieguves apjoma (MSY) līmenī, kā arī tāpēc, ka ir samazinājusies ES zvejas flotes kapacitāte. Tādēļ pēdējo gadu laikā ir samazinājies ekonomikas sniegums lielākajā daļā ES zvejas flotes. Tās bruto pievienotā vērtība 2017. gadā tika lēsta 4,5 miljardu EUR apmērā, savukārt 2021. gadā tā samazinājās līdz 3,3 miljardiem EUR. Tās bruto peļņa 2017. gada tika lēsta 2 miljardu EUR apmērā, savukārt 2021. gadā tā samazinājās līdz 1,19 miljardiem EUR.

F. Jauna regula par tehniskajiem pasākumiem

Tehnisko pasākumu mērķis ir atbalstīt kopējās zivsaimniecības politikas īstenošanu. Kopumā tie paredz novērst zivju mazuļu, nekomerciālu sugu un citu jūras dzīvnieku nozveju. Tā kā bija nepieciešama jauna pieeja, lai palielinātu tehnisko pasākumu efektivitāti, Eiropas Parlaments un Padome 2019. gada 20. jūnijā pieņēma [Regulu \(ES\) 2019/1241 par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem](#). Tajā ir atjaunotas un konsolidētas zvejas rīku un zvejas darbību definīcijas, un tā paredz panākt tehnisko noteikumu skaidrāku un vienotāku interpretēšanu un īstenošanu. Šajā regulā ir noteikti tehniskie pasākumi attiecībā uz jūras bioloģisko resursu ieguvu un izkraušanu, zvejas rīku ekspluatāciju un zvejas darbību un jūras ekosistēmu mijiedarbību.

1. Kopīgi tehniskie pasākumi

Regulā ir noteikti šādi kopīgi tehniskie pasākumi, kurus piemēro visos Savienības ūdeņos un vajadzības gadījumā attiecinā uz atpūtas zveju:

- aizliegums lietot destruktīvus zvejas rīkus vai metodes, kurās izmanto sprāgstvielas, indi, apdullinošas vielas, elektrisko strāvu, pneimatiskos āmurus

vai citus atskaldīšanas instrumentus, velkamas ierīces un greiferus, ko izmanto sarkano koraļļu vai cita tipa koraļļu un koraļļveidīgo sugu ieguvei, un harpūnu šautenes;

- vispārīgi velkamo zvejas rīku, stacionāro tīklu un dreifējošo tīklu izmantošanas ierobežojumi;
- vispārējs aizliegums zvejot jutīgas sugas;
- aizliegums izmantot konkrētus zvejas rīkus jutīgās dzīvotnēs, tostarp jutīgās jūras ekosistēmās;
- noteikts minimālais saglabāšanas references izmērs (MCRS), proti, minimālais lielums tām zivju sugām, kuras drīkst atstāt uz klāja un/vai izcelt krastā;
- pasākumi izmetumu samazināšanai, piemēram, tādu izmēģinājuma projektu izstrāde, kas paredz izpētīt nevēlamas nozvejas samazināšanas metodes.

2. Tehnisko pasākumu reģionalizācija

Regulā ir izveidots satvars, ar kuru tehniskos pasākumus pielāgo zvejniecību reģionālajām īpatnībām. Reģionalizācijas process būtu jāīsteno ar augšupēju pieeju, saskaņā ar kuru dalībvalstis, cieši sadarbojoties ar nozari vietējās konsultatīvās padomēs, var iesniegt kopīgus ieteikumus par šādiem tehniskajiem pasākumiem:

- lieluma un sugu ziņā selektīvi zvejas rīki;
- zvejas darbību aizliegums vai ierobežojums noteiktos apgabalos un laikposmos;
- minimālā saglabāšanas references izmēra (MCRS) noteikšana, proti, minimālā lieluma noteikšana tām zivju sugām, kuras drīkst atstāt uz klāja un/vai nogādāt krastā;
- reāllaika zvejas aizliegumu izveidošana ar mērķi nodrošināt jutīgu sugu vai zivju mazuļu vai nārsta baru vai gliemju, vēžveidīgo un adatādaiņu baru aizsardzību;
- inovatīvu zvejas rīku izmantošana;
- saglabāšanas pasākumi;
- pagaidu izmetumu plāni;
- tādu izmēģinājuma projektu noteikšana, ar kuriem izstrādā nozvejas un izmetumu pilnīgas dokumentēšanas sistēmu, kuras pamatā ir izmērāmi mērķi un mērķapjomi.

G. Daudzgažu pārvaldības plāni

Daudzgažu pārvaldības plānos ir paredzēts dažādos Savienības jūras baseinos uzturēt tādu krājumu apjomu, kas ir bioloģiskās drošības robežās. Šie plāni nosaka maksimālo nozveju un virkni tehnisku pasākumu, ņemot vērā katra zivju krājuma un zvejniecības īpatnības (mērķsugas, izmantotie zvejas rīki, zivju krājumu stāvoklis) un šo pasākumu ekonomisko ietekmi uz attiecīgajām zvejniecībām.

H. Daudzgažu atjaunošanas plāni krājumiem

Daudzgažu atjaunošanas plānus krājumiem piemēro apdraudētu zivju krājumu gadījumā. Tie pamatojas uz zinātniskiem atzinumiem un paredz zvejas piepūles

ierobežojumus, t. i., dienu skaitu, kad kuģi ir jūrā. Šie ierobežojumi nodrošina, ka zvejošanas ietekme neizjauc jūras ekosistēmu ilgtspēju.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā Parlamentam ir bijusi nozīmīga loma tiesību aktu izstrādē attiecībā uz zvejniecības pārvaldību. Turpmāk minēti jaunākie un svarīgākie sasniegumi šajā jomā.

2016. gada 6. jūlijā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) Nr. 2016/1139, ar kuru izveido daudzgadu plānu mencas, reņģes un brētliņas krājumiem Baltijas jūrā](#). Šajā jaunajā reģionālajā pieejā tiek ņemta vērā šo krājumu ciešā bioloģiskā mijiedarbība. Ar minēto regulu tiek izveidots vairāksugu zvejniecību plāns, ņemot vērā šajā jūras baseina teritorijā valdošo dinamiku starp mencas, reņģes un brētliņas krājumiem, kā arī šo krājumu piezveju, galvenokārt jūras zeltplekstes, plekstes, akmeņplekstes un gludā romba Baltijas jūras krājumiem.

2016. gada 14. septembrī Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2016/1627 par daudzgadu plānu zilās tunzivs krājumu atjaunošanai Atlantijas okeāna austrumu daļā un Vidusjūrā](#).

2016. gada 23. novembrī Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2016/2094](#), ar ko izveido ilgtermiņa plānu mencu krājumiem un šo krājumu zvejniecībai. Plāns tika pārskatīts ar mērķi nodrošināt tādu ieguvu, kas atjauno un saglabā mencu krājumus virs līmeņa, kas spēj nodrošināt maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu.

2018. gada 4. jūlijā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2018/973](#), ar kuru izveido daudzgadu plānu bentiskajiem krājumiem Ziemeļjūrā un zvejniecībām, kas minētos krājumus izmanto, un sīkāk nosaka kārtību, kā īstenot izkraušanas pienākumu Ziemeļjūrā. Šajā plānā ir paredzēta arī tur uzskaitīto bentisko krājumu izmantošana Ziemeļjūrā un, ja minētie krājumi uzturas arī ārpus Ziemeļjūras, blakusesošajos ūdeņos.

2018. gada 13. novembrī Parlaments pieņēma nostāju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, [ar ko izveido daudzgadu plānu Adrijas jūras mazo pelagisko sugu krājumiem un zvejniecībām, kas šos krājumus izmanto](#). 2020. gada 29. septembrī Komisija attiecīgo priekšlikumu atsauca.

2019. gada 19. martā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2019/472](#), ar ko izveido daudzgadu plānu krājumiem, kurus zvejo rietumu ūdeņos un blakusesošajos ūdeņos, un zvejniecībām, kuras šos krājumus izmanto.

2019. gada 20. jūnijā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2019/1022](#), ar kuru izveido daudzgadu plānu zvejniecībām, kas izmanto bentiskos krājumus Vidusjūras rietumu daļā.

2019. gada 20. jūnijā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2019/1154](#) par daudzgadu plānu zobenzivs krājuma atjaunošanai Vidusjūrā.

2019. gada 20. jūnijā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2019/1241](#) par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem.

2021. gada 21. janvārī Parlaments pieņēma rezolūciju [par zivju krājumu apmēra palielināšanu jūrās: pasākumi, ar ko tiktu veicināta krājumu atjaunošana virs maksimālā ilgtspējīgas ieguves apjoma, tostarp zivju krājumu atjaunošanas zonas](#)

[un aizsargājamās jūras teritorijas](#). Šajā rezolūcijā Parlaments aicināja Komisiju un dalībvalstis pastiprināt zinātnisko tvērumu attiecībā uz zivju krājumu izmantošanu un ekosistēmas pieejas īstenošanu zvejniecības pārvaldībā, kā arī uzlabot nemērķa sugu selektivitāti un izdzīvotības rādītājus. Tas sniedza turpmākus ieteikumus paplašināt aizsargājamo jūras teritoriju (AJT) tīklu un uzlabot to pārvaldību.

2021. gada 25. martā Parlaments pieņēma [rezolūciju par jūras atkritumu ietekmi uz zveju](#). Šajā rezolūcijā Parlaments aicināja uzlabot ziņošanu par jūrā nozaudētiem zvejas rīkiem un ierosināja izstrādāt jaunus instrumentus pazaudētu zvejas rīku identificēšanai un izsekošanai jūrā un datu reģistrēšanai par jūras atkritumiem. Tas arī aicināja vairāk finansēt un pētīt centienus, kuru mērķis ir rast alternatīvus un videi draudzīgus materiālus, ko izmantot zvejas rīku izstrādē. Visbeidzot, Parlaments aicināja Komisiju izveidot īpašu fondu, ar ko atbalstīt dalībvalstis, un izstrādāt ES līmeņa rīcības plānu jūras atkritumu apkarošanai.

2023. gada 15. martā Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2023/675](#), ar ko nosaka dienvidu tunzivs saglabāšanai vajadzīgos saglabāšanas un pārvaldības pasākumus.

2023. gada 9. maijā Parlaments pieņēma [rezolūciju par zivsaimniecību kopvadību ES un zivsaimniecības nozares ieguldījumu pārvaldības pasākumu īstenošanā](#). Šajā rezolūcijā Parlaments lūdza Komisijai izstrādāt brīvprātīgu, nesaistošu tiesisko regulējumu attiecībā uz kopīgu zivsaimniecības pārvaldību. Parlaments uzsvēra, ka ES kopīgas pārvaldības pasākumos galvenā uzmanība būtu jāpievērš iniciatīvām vietējā, reģionālā un valsts līmenī un paraugprakses apmaiņai.

2023. gada 13. septembrī Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2023/2053](#), ar ko izveido daudzgadu pārvaldības plānu zilajai tunzivij Atlantijas okeāna austrumu daļā un Vidusjūrā. Šī regula balstās uz [Regulu \(ES\) 2016/1627](#), ar ko izveidoja plānu, kurā ņem vērā dažādu zvejas rīku un zvejas metožu specifiku un veicina tādu selektīvu zvejas rīku un zvejas metožu izmantošanu, kas rada mazāku ietekmi uz vidi, tādējādi sekmējot pietiekami augstu dzīves līmeni vietējām kopienām.

2023. gada 4. oktobrī Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2023/2124](#), ar atsevišķiem noteikumiem attiecībā uz zveju GFCM (Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības komisijas) nolīguma apgabalā.

2023. gada 13. decembrī Parlaments un Padome pieņēma [Regulu \(ES\) 2023/2833](#), ar ko izveido zilās tunzivs (*Thunnus thynnus*) nozvejas dokumentēšanas programmu.

2024. gada 18. janvārī Eiropas Parlaments pieņēma [rezolūciju par ES rīcības plānu par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas](#). Šajā rezolūcijā tika aicināts īstenot līdzsvarotu pieeju AJT definēšanai un īstenošanai, vienlaikus nodrošinot zvejnieku efektīvu līdzdalību to izraudzīšanā un pārvaldībā. Tajā tikai aicināts AJT aizliegt visas videi kaitīgās ieguves rūpniecības darbības, piemēram, kalnrūpniecības un fosilā kurināmā ieguves darbības. Parlaments arī aicināja Komisiju un dalībvalstis īstenot aizsardzības vai ierobežojošos pasākumus, kas vajadzīgi, lai sasniegtu katrai AJT raksturīgos saglabāšanas un atjaunošanas mērķus.

2024. gada 13. martā Parlaments pieņēma [Regulu \(ES\) 2024/897](#), ar kuru groza Regulu (ES) 2017/2107, ar ko nosaka pārvaldības, saglabāšanas un kontroles pasākumus,

kuri piemērojami Starptautiskās Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijas (ICCAT) konvencijas apgabalā, un Regulu (ES) 2023/2053, ar kuru izveido zilās tunzivs daudzgadu pārvaldības plānu, kas piemērojams Atlantijas okeāna austrumu daļā un Vidusjūrā.

Marcus Ernst Gerhard Breuer / Dana Divera Twisk
04/2024